

Notícia de bibliografia de les comarques gironines

RESSENYES

ANNALS, 1977. Olot, Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca, 1978. 400 pàgs.

Amb l'aparició del primer volum dels **Annals** d'Olot, una nova publicació amparada sota el patrocini del Patronat «Francesc Eiximenis» de la Diputació de Girona, s'afegeix a la ja molt nombrosa plètor de publicacions històriques d'iniciativa local que es publiquen a les comarques de Girona. Al costat d'aquesta revista anual, l'aparició de la qual ara comentem, cal recordar la ja llarga tradició dels «Annals de l'Institut d'Estudis Gironins», la «Revista de Girona», ara molt renovada, els «Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos», i les publicacions diverses de l'Institut d'Estudis Cerdans, el Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles o l'Associació d'Amics de Besalú i el seu comtat. Si m'he entretingut a enumerar tot aquest conjunt de publicacions és perquè penso que llur existència és gairebé sistemàticament ignorada a Barcelona, tret potser dels cercles erudits especialment els del medievallisme que hi col·laboren regularment. I aquesta ignorància és lamentable perquè totes aquestes publicacions apleguen un conjunt de col·laboracions molt notables, amb un equilibri extraordinari i ben difícil d'assolir, entre les col·laboracions dels estudiosos locals gairebé sempre de caràcter documental i col·laboracions d'historiadors universitaris de caràcter sovint, no sempre, més interpretatiu. D'altra banda és important de remarcar que, sota el patrocini intel·ligent de la Diputació de Girona, les comarques gironines ofereixen ara, i això és excepcional en el panorama català, una estructura coherent i sòlida de centres d'estudis d'arrel comarcal que la Generalitat heretarà i està obligada a conservar i impulsar. I a més les reticències que hom podia oposar a alguna d'aquestes publicacions pel seu origen diguem-ne *para-oficial* i *en certa manera bunkeriana*, han de dissipar-se totalment puix que totes aquestes institucions han sabut fer un procés de liquidació i neteja del passat i actualització seriosa que les fa perfectament vàlides de cara al futur. No cal sinó per reforçar aquesta idea recordar que, al segon volum dels «Annals de l'Institut d'Estudis Gironins», Jaume Vicens i Vives hi publicava un article important i que el mateix Vicens es mostraria entusiasta d'aquesta publicació i en faria l'elogi diverses vegades tot parlant de l'«Escola històrica de Girona», i també recordar que al primer número ja de l'aleshores «Revista de Girona» hi col·laborava el destacat historiador gironí Santiago Sobrequés i Vidal. Penso, doncs, que cal reivindicar aquesta historiografia local tan important i alhora tan ignorada.

Precisament els «Annals» d'Olot, que ens han servit de pretext per a totes aquestes con-

sideracions, són una bona mostra de tot el que hi hem dit. S'hi publiquen una dotzena d'articles d'índole diversa, la majoria de tema històric o literari, i artístic. Ultra, doncs, els articles sobre esclaus al comtat de Besalú (M. Grau), l'impost de la bolla a Olot (J. M. Madurell), l'escultor Vicenç Falcó (J. M.ª Solà i Morales), esglésies de la contrada (Jaume Marquès i Joan Pagès), traduccions de Boeci (Nolasc Rebull), música religiosa (F. Civil), jo voldria remarcar quatre articles per raons diverses.

En primer lloc, el treball de Joan Sala i Plana, «Estudi i recopilació de tots els menhirs de les comarques gironines», que obtingué el 1970 el Premi per a estudiants de la Societat Catalana d'Estudis Històrics, i representa la felicitat incorporació de les generacions joves a la investigació. En aquests Annals aquesta incorporació és tot just incipient i caldria que fos més intensa en volums següents. Cal que els impulsors del «Centre» donguin entrada a joves historiadors i els empenyin a treballar i publicar al sí d'aquests Annals.

Segonament l'aportació de Ramon Sala i Canadell «L'endimoniat del mas Camporiol», perquè posa al nostre abast un document interessant, i àdhuc divertit jo diria, que fa referència a temes poc explotats sobre les connotacions de la religiositat a les nostres comarques en ple Antic Règim. Que un fabricant de butifarres i Diputat al Parlament espanyol, hagi tingut la perspiciàcia de copsar-ne la importància i donar-les-els a conèixer és una altra mostra de la síntesi que es fa a les poblacions petites entorn de la investigació històrica.

Després crida l'atenció el treball de R. Torrent sobre la indústria tèxtil a Olot perquè, *malgrat una estructura una mica anàrquica*, i una presentació desgavellada, ens presenta un enfilall de notícies i dades sobre el tema que són un primer pas per entrar més endavant a fons en l'anàlisi d'aquest fenomen una mica atípic, d'una població amb un hinterland exclusivament rural i que assolí un paper destacadíssim en el món industrial de la Catalunya del Set-cents i del Vuit-cents.

I finalment el treball de Ricard Jordà, sobre la mort de l'alcalde major Ramon de Lomanya perquè demostra, a nivell de la història local, com és possible de connectar amb una metodologia actual i amb els temes que avui preocupen en general els historiadors de Catalunya, tot seguint la línia que aquest mateix autor ja ens havia mostrat en treballs seus anteriors, molt acurats, per exemple sobre la Guerra Gran a Olot i les seves comarques.

No cal dir que també podríem trobar-hi defectes, però crec que en aquesta primera sèrie de treballs a la llum pública calia sobretot ponderar el paper que estan cridats a fer els centres

d'estudis comarcals i llurs publicacions. I no cal dir que des de les comarques ens fort que volen fer-se escoltar també a Barcelona i que reclamen el seu dret a participar en els cenacles, sovint tan tancats, dels historiadors i patums de la història oficialment entronitzats per l'establishment cultural barceloní.

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

RAHOLA I ESCOFET, Gaietà/RAHOLA I SASTRE, Josep: **La Marina Mercant de Cadaqués**. Girona. Edit. Dalmau Carles Pla, 1976, 596 pp.

Tal com assenyalen els autors d'aquest valuós treball d'investigació, «exposar la història de la marina de Cadaqués es (...) contar la vida, la mateixa història de la vila cadaquesenca». Cal remarcar la justesa d'expressió d'aquest paràgraf del pròleg, ja que llevat dels darrers anys d'aquest segle, totes les activitats econòmiques de Cadaqués al llarg de la seva història han anat lligades a la secular tradició marinera.

Per altra banda, la seriositat del treball ve avalada per les nombroses fonts que ambdós autors han utilitzat: des dels arxius municipals, parroquial i particular de la vila de Cadaqués, passant pel notarial i municipal de Girona, i els importants arxius de la Ciutat de Barcelona i la Corona d'Aragó.

A més, es constata al llarg de tot el llibre —ultra un profund coneixement del tema exposat— l'encert d'emmarcar l'estudi dins la *més ortodoxa anàlisi històrica*.

Són molts i variats els aspectes estudiats: des de la visió retrospectiva de la formació del primer nucli mariner de Cadaqués, les distintes ordenances de navegació, l'actuació dels vaixells corsaris, la lenta transformació del tipus de naus, l'exportació i la importació, el tràfec del port de Cadaqués, etc., conformant en el seu conjunt un treball molt reeixit.

Molt importants —pel fet de ser terrenys d'investigació molt poc conreats— esdevenen els capítols dedicats a la Mota, la conversió del pescador en mariner, i —sobretot— el petit apartat dedicat a les unions familiars i l'expansió marinera als segles XVIII i XIX.

També cal esmentar l'oportunitat de les nombroses il·lustracions que figuren al llibre com a apèndix; hi ressalten per damunt de totes —al nostre parer— les que ens mostren tota la bellesa i l'encís del Cadaqués antic.

R. ALBERCH I FUGUERAS

LA INVESTIGACIÓ GEOGRÀFICA SOBRE LES COMARQUES GIRONINES A LES UNIVERSITATS DE BARCELONA.

Durant molt de temps, la geografia ha estat a casa nostra una ciència marginada, conreada més a fora que dins de la universitat, i considerada com una mena d'apèndix de la història o de les ciències de la natura. Per aquesta raó, el país ha tingut sempre més historiadors que geògrafs i els estudis geogràfics han hagut de ser reenviats i impulsats per persones dedicades a altres ocupacions: excursionistes, mestres, historiadors, naturalistes, etc. Els noms de Botet i Sisó, Miquel Santaló, Pere Blasi o Joan Carandell són ben il·lustratius, si emmarquem aquest fenomen a les contrades gironines.

L'organització dels departaments de geografia a les universitats catalanes és encara un esdeveniment recent. El de la Universitat de Barcelona fou engegat el 1966 i el de l'Autònoma (Bellaterra) el 1970. Això explica que els professors gironins Maria de Bolòs i Albert Ccmtpe, autors de sengles tesis doctorals sobre la comarca d'Olot (1966) i l'Empordà (1963), respectivament, haguessin de presentar i llegir llurs treballs a Madrid.

D'ençà de les dates indicades, però, els departaments de geografia han fet possible que sortissin ja diverses promocions de llicenciats amb el títol de geògraf i que la investigació —en forma de tesines de llicenciatura sobretot— afectés aspectes relacionats amb les terres gironines. Per donar notícia d'aquest darrer aspecte, relacionem avui, en aquesta secció de bibliografia, la llista de treballs de tema gironí que poden ser consultats a les nostres universitats.

A) Universitat de Barcelona:

CLAVERO PATRICIO, Pedro Luis: **Estudio metodológico del clima de Cabo Bagur**. Setembre, 1972.

ESTALELLA BOADELLA, Helena: **El dominio de la propiedad rústica como factor de jerarquización urbana. El caso de la provincia de Gerona**. Febrer, 1973.

GÓMEZ ORTÍZ, Antonio: **Morfología glaciaria y periglaciaria de la vertiente meridional del macizo de Campquerdós y Alto Valle del río Durán (Cerdanya)**. Juny, 1976.

LEÓN RAMOS, M. Isabel: **Ensayo metodológico para el estudio de las superficies de erosión en el macizo del Montseny**. Setembre, 1973.

PANAREDA I CLOPÉS, Josep M.: **Estructura y dinámica del paisaje del Montseny**. Setembre, 1973.

PARADEDA I REIXACH, Concepció: **El clima de Gerona**. Setembre, 1973.

SALA I SANJAUME, Maria: **La organización del espacio natural en Les Gavarres: Un estudio de Geografía física integrada**. Juny, 1975.

XERCAVINS I COMAS, Agustí: **Estudio comparativo del clima de los Altos Valles del Ter y Freser**. Juny, 1976.

B) Universitat Autònoma de Bellaterra:

RIERA I FIGUERAS, Pilar: **L'organització territorial dels serveis d'ensenyament a la regió de Girona**. Setembre, 1974.

TERRADAS I BATLLE, Montserrat: **Anàlisi geogràfica del comportament electoral a les comarques gironines. Eleccions generals del 15 de juny del 1977**. Febrer, 1978.

J. C.

NOTES BREUS

ROURA, Gabriel: **Una nova versió de l'Epístola farcida de sant Esteve**. Girona, Col·legi Universitari, 1978, 12 pp.

Edició crítica d'un text desconegut, fragment de l'Epístola farcida de sant Esteve, procedent de la parròquia de Rupià, que ha estat localitzat a la tapa d'un llibre de baptismes de l'any 1592.

Gabriel Roura, arxiver diocesà, explica les característiques d'aquests textos i examina paleogràficament el fragment trobat, la qual cosa li permet de situar la data d'execució vers la segona meitat del segle XIV. Constatem que aquest treball s'ha repartit com a nadal del Col·legi Universitari de la nostra ciutat.

J. C.

JULIÀ I FIGUERAS, Benet: **Rudolf Matas (1860-1957). Aspectes humans, professionals i familiars**. Col·legi Oficial de Metges de Girona, 1978. 57 pp.

Aquesta breu biografia del Dr. Rudolf H. Matas, patrocinada pel Col·legi Oficial de Metges, ben emmarcada en l'època que li pertocà viure, ens assabenta de la importància d'un valuós cirurgià que —malgrat néixer a l'altra banda de l'Atlàntic— servà sempre un fort lligam amb la terra dels seus pares.

Aquest acurat assaig biogràfic realitzat pel Dr. Julià, a més d'informar-nos de les distintes etapes de la vida del biografat, ens el dibuixa sota els tres aspectes més sobresortints: l'activitat mèdica, el seu caire docent i la seva tasca d'investigador i estudiós. Esperem que el Dr. Julià —seguint les traces d'aquest llibre— ens ajudi a recuperar la memòria d'altres insignes metges gironins dissortadament desapareguts.

R. A. i F.

BIBLIOGRAFIA GIRONINA RECENT

- ANNALS DE L'INSTITUT D'ESTUDIS EMPORDANESOS. Figueres. Any 1977. Figueres, Arts Gràfiques Trayter, 1978. 337 pp.
- ALVAREZ PEREZ, Germán; DURAN MANERO, Carmen; FULLA BOMBARDO, José: **Itinerario de Ciencias Naturales para alumnos de B.U.P. 2. Itinerario del río Tordera.** Universidad Autónoma de Barcelona, 1978. 36 pp.
- BATLLE I PRATS, Lluís: «Inventari dels béns de Guillem de Coll, apotecari-especier de Girona, 1454», a **Estudios Históricos y Documentos de los Archivos de Protocolos**, VI, Barcelona, 1978, pàgs. 197-213.
- BERTRANA, Prudenci: **Jo! Memòries d'un metge filòsof.** Barcelona, Edicions 62. La Caixa, 1978. 193 pàgs.
- Comissió de Defensa de l'Arquitectura Popular: **L'Escala. Cementiri marí i l'alfoli de la sal.** L'Escala, 1978. 51 pàgs.
- GALCERAN, Salvador: **La indústria i el comerç a Cerdanya.** Estudi socio-econòmic i polític segons les «Ordinacions Mustassaph». Pròleg del Dr. Josep M.ª Font i Rius. Barcelona, Fundació Salvador Vives Casajuana, 1978. 244 pp.
- JULIA I FIGUERAS, Benet: **Rodolf Matas (1860-1957).** Aspectes humans, professionals i familiars. Girona, Col·legi Oficial de Metges de Girona, 1978. 57 pp.
- LEMARIÉ, Joseph: «Homélies composites sur Mathieu de l'homélaire de Ripoll», a **Miscel·lània Litúrgica Catalana**, I. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1978, pàgines 89-107.
- MIRACLE, Josep: **Caterina Albert i Paradís, «Victor Català».** Barcelona, Dopesa, 1978.
- NOLLA, Josep M.ª: **La ciudad romana de Gerunda.** Resumen de la tesis doctoral. Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra, 1972. 60 pp.
- PLA, Josep i CATALÀ I ROCA, F.: **La Costa Brava.** Barcelona, Edicions Destino, 1978. 378 pp.
- PUJADES, Pius: **Cinc apunts calligràfics d'una Girona compartida amb en Josep Perpiñà.** Girona, D.C.P., 1978.
- REVISTA DE GERONA (Literatura-Ciencias-Artes). Tomo III (1879). Reedició facsímil patrocinada per la Diputació, 1978.
- ROURA, Gabriel: **Una nova versió de l'epístola farcida de Sant Esteve.** Edició crítica a cura de... Girona. Col·legi Universitari, 1978. 12 pp.
- SOBRÉ, Josep Miquel: **L'èpica de la realitat. L'escriptura de Ramon Muntaner i Bernat Desclot.** Barcelona, Universitat-Curial, 1978. 136 pp.
- TERRADES I BATLLE, Montserrat: **Les eleccions del 15 de juny a les comarques gironines.** Anàlisi geogràfica. Girona, Col·legi Universitari, 1978. 278 pp.